

OI, MIKÄ LUONTOLÖYTÖ!

Vuosi, pari sitten Ruotsin itärannikon maisemat alkoivat näkyä matkailun trendilistoilla. Meille suomalaisille Höga Kustenin kalliot ja kaupungit ovat kiinnostava, helposti tavoitettava lähikohde.

Teksti ja kuvat
MAIJA ASTIKAINEN

Motte-laavu on osa Arknat-arkkitehtuuri-projektia, jonka rakennuksia voi bongata Höga Kustenilla kierrellessä.

Viereinen sivu
Skuleskogenin kansallispuiston alueella maa on kohonnut jääkauden jälkeen yli 280 metriä.

◀ Hernö Gin -tislamon ravintolassa saa ginipohjaisia cocktaileja. Kesällä sinne voi saapua ilman ajanvarausta, talvella pitää ilmoittaa tulostaan etukäteen.

◀◀ Uumajan yliopiston taidekampuksen yhteydessä sijaitsevassa Bild-museetissa on esillä kansainvälisen tason nykytaidetta.

KOIVUKUJAA REUNUSTAVAT Keltaiset, vihreät ja punaiset puutalot. Ohitsemme sujahtaa pyöräilijöitä. Näkymä tuo mieleen suomalaiset länsirannikon kaupungit, mutta täällä ei ollakaan niistä kovin kaukana.

Olemme tulleet tutkimaan Ruotsin Korkeaarannikko eli Höga Kustenin aluetta, joka sijaitsee Pohjanlahden toisella puolella, Vaasan kohdilla. Aloitamme seutuun tutustumisen Uumajasta, jonne pääsee Vaasasta helposti laivayhteydellä.

Noin 130 000 asukkaan Uumaja on kompakti kaupunki, jossa on hyvä viettää päivä tai pari. Kaupungin sydän on sen läpi virtaava Uumajanjoki, jonka varrella on kävely- ja pyöräreittejä sekä kesäisin ravintolalaivoja. Parhaiten seudulla liikkuu kävellen tai paikallisten tapaan kesät talvet pyöräillen.

Suuri tulipalo tuhosi koko Uumajan vuonna 1888, mistä johtuen täällä ei ole varsinaista vanhaakaupunkia. Palon jälkeen rakennetut vanhat puu- ja kivirakennukset sekä runsaat viheralueet tekevät kaupungista kuitenkin viehättävän.

Suurpalon jälkeen Uumajaan tuotiin Suomesta koivuja, joita istutettiin kujiksi estämään uusien palojen leviämistä. Koivut levisivät alueelle, ja nyt uumajalaiset pitävät niitä ylpödenaiheenaan ja kaupungin symbolina.

”TÄSSÄ DRINKISSÄ ON PORKKANAUUTETTUA GINIÄ, PALSTERNAKKAA, TILLIÄ JA PERUNAA. Tuon cocktailin taas halusimme saada maistumaan pannukakulta hillolla ja kermavaahdolla”,

kertoo **Emil Åreng** uumajalaisessa Facit-cocktailbaarissa. Paikan cocktaileissa käytetään vain ruotsalaisia raaka-aineita, ja Årengin tavoitteena on tehdä baarista yksi Euroopan parhaista.

Uumajassa, kuten koko Höga Kustenin alueella, suhtaudutaan ruokaan kunnianhimoisesti. Lähes joka paikassa voi syödä ja juoda hyvin. Torin laidalla sijaitsevassa vanhassa raatihuoneessa pitävät nykyään majaa ravintolat. Uumajassa järjestetään ruokafestivaaleja sekä opastettuja pyöräily- ja kävelyretkiä, joilla pysähdytään syömään eri paikoissa.

UUMAJA ON MYÖS HYVÄ KULTTUURIKOHDDE, JOSSA ON LAADUKAS museotarjonta. Kannattaa katsastaa ainakin naishistorialle omistettu Kvinnohistoriskt museum, jossa on vaihtuvia näyttelyitä. Uumajan yliopiston taidekampuksen yhteydessä sijaitsee puolestaan Bildmuseet, joka esittelee tasokasta kansainvälistä nykytaidetta ja aina keväällä valmistuvien taideopiskelijoiden töitä. Kiinnostavien teosten lisäksi voi ihailla isoista ikkunoista näköalaa Uumajanjoelle.

Jättimäinen betonista tehty laatikko seisoo tukevasti keskellä puistoa. Sen kyljessä on pieni aukko, josta lapsi mahtuu pujahtamaan sisään, mutta aikuinen ei mahdu perässä. Tämä taiteilija **Mirosław Balkan** lapsuusmuistoja käsittelevä teos nousee suosikiksemme Umedalenin veistospuistossa.

Entiselle mielisairaala-alueelle perustetussa puistossa on paljon muutakin kiinnostavaa nähtävää. Kokoelmassa on veistoksia ja ympäristötaideteoksia monilta kansainvälisesti menestyneiltä taiteilijoilta, kuten **Anish Kapoorilta** ja **Louise Bourgeoisilta**. Uumajanjoen varrella kulkee pyöräilyreitti, jota

Sven Bodin opastaa matkailijoita Ulvön saarella. Paikka on kesäisin matkailijoiden suosiossa, mutta vakituisesti Ulvöllä asuu vain muutama kymmenen ihmistä.

Höga Kustenin alue on suuri mutta asukkaita vähän. Tämä on idyllistä seutua etenkin luontomatkailijalle.

Skuleskogenin kansallispuisto on parhaimmillaan elokuussa, jolloin palvelut ovat yhä auki ja rauhaakin löytyy.

◀ Tobias Andersson ylläpitää hapansilakka-perinnettä Ulvö-hotellin ravintolassa.

◀◀ Ravintolan herkkuannos: hapan-silakkaa, Mjälloms tunnbröd -näkkileipää, piimäkastiketta, Västerbottenjuustoa ja marinoitua punasipulia.

pitkin pääsee reippailemaan noin viiden kilometrin matkan veistospuistoon. Jos pyöräily ei innosta, myös Uumajan bussi 1 pysähtyy aivan puiston vieressä.

VEISTOSPUISTOSTA LÄHDEMME JATKAMAAN MATKAA UUMAJASTA etelään, varsinaiselle Höga Kustenin alueelle. Se on saanut nimensä maailman nopeimmin tapahtuvasta maankohoamisesta. Jääkauden jälkeen noin 10 000 vuotta sitten jäämassojen kasaan painama maa on alkanut nousta, ja täällä maa kohoaa jopa noin 8–9 milimetriä vuodessa. Ilmiö on tuonut alueelle myös Unescon maailmanperintökohteen statuksen yhdessä Suomen puolella sijaitsevan Merenkurkun saariston kanssa.

Höga Kustenin paras nähtävyys ovat sen jylhät, kallioiset maisemat. Alue on suuri, ja siellä asuu vähän ihmisiä, mikä tarjoaa hyvät puitteet etenkin luontomatkailuun.

Kesäkaudella tarjolla on patikointia ja melontaa, talvella taas hiihtoa ja huskyajeluita. Vielä jokin aika sitten vain ruotsalaiset matkailijat tiesivät nämä seudut, mutta toissa vuonna esimerkiksi *The New York Times* nosti alueen suosituksensa kohteeksi. Nyt rannikko on poimittu useille kansainvälisille trendilistoille.

LEVEÄ LAUDOITETTU POLKU JOHDATTAÄ SYVÄLLE SAMMALEIseen metsään, jonka satavuotiaiden kuusien oksilla kasvaa naavaa. Patikoimme Skuleskogenin kansallispuiston läntiseltä sisäänkäynniltä lähtevää Nylandsrutenin reittiä kohti sen ensimmäistä, kallion päällä kohoavaa näköalapaikkaa. Tie on maisemapaikalle asti esteetön ja helppo kävellä.

”Tuosta rinteestä voitte nähdä rajan, missä merenpinta on aikanaan ollut. Sen alapuolella maassa, josta meri on huuh-

tonut ravinteet, kasvaa mäntymetsää. Yläpuolella taas kasvaa kuusia, jotka tarvitsevat enemmän ravinteita”, kertoo oppaamme, maailmanperintöalueen koordinaattori Patrik Bylund.

Pääsemme näköalapaikalle. Periaatteessa sieltä avautuisi upea maisema jyrkänteen alla virtaavalle joelle, mutta tällä kertaa emme ole onnekkaita, sillä paksu pilviverho peittää näkyvyyden. Joki on kyllä tunnelmallinen myös sumussa, ja kun pilviverho rakoilee hetkeksi, saamme nähdä vilahduksia näkyvästä.

PAREMPI TUURI KÄY SEURAAVANA PÄIVÄNÄ KANSALLISPUISTON toisella laidalla, Skulebergetin kallion päällä. Sen väitetään olevan maailman korkein rantaviiva 286 metrin korkeudella merenpinnasta. Suunnilleen siis tällä huipulla on vanhan merenpohjan 10 000 vuoden takainen taso.

Seikkailumielinen voisi kiivetä tänne Euroopan pisintä *via ferrata* -kalliokiipeilypolkua pitkin, mutta me taitamme matkan ylös mukavasti hiihtohissin kyydissä. Päästyämme kallion laelle pilvimassa repeää ja näemme merelle avautuvan vaikuttavan maiseman koko komeudessaan.

Skuleskogenin kansallispuisto on tunnettu myös jyrkistä rotkoistaan, ja siellä on useita patikointireittejä. Näillä seuduilla kulkee lisäksi noin 130 kilometrin mittainen Höga Kusten Leden -reitti, jonka varrelta voi bongaila vaikkapa Arknat-festivaalin tuloksena syntyneitä arkkitehtien suunnittelempia tyylikkäämpä laavuja. Niitä on yhdeksän erilaista.

Motte-nimisen modernin laavun viereen pääsee myös kätevästi ajamaan autolla. Siellä on hyvä vaikkapa viettää perinteinen ruotsalainen *fika*-iltapäiväkahvihetki ja keittää nuotiopannukahvit.

HÖGA KUSTEN

Matka

Uumajaan pääsee junalla ja lentäen Tukholmasta tai Wasalinen laivalla Vaasasta. Laivamatka kestää noin 3 tuntia riippuen yhteydestä, ja aikuisen lippu maksaa alkaen 40 euroa/suunta. Uumajasta voi jatkaa Höga Kustenin alueelle, jonka suurin kaupunki on Örnsköldsvik. Höga Kustenissa on helpointa kiertää autolla. Alueella kulkee myös busseja, joiden yhteyksiä voi etsiä dintur.se-sivustolta. Skuleskogenin kansallispuistossa kiertää kesäisin oma, ilmainen bussi. Lisätietoja: hogakusten.com.

Majoitus

Höga Kustenin näyttävän sillan Högakustenbronin vieressä on perinteikäs Björkuddens-hotelli, jolla on tasokas ravintola. Osasta huoneita on upeat näkymät joelle ja sillalle. 2 hh noin 140 euroa. Camping-alue Friluftsbynissä on mökkejä ja tyylikäs ravintola. Erähenkisille sopiva Friluftsbyn sijaitsee kansallispuiston kupeessa. Tarjolla on myös esimerkiksi kajakkien vuokrausta. Mökit alkaen noin 100 euroa, telttapaikka 23 euroa. Elite Hotel Mimer on Uumajan keskustan vanhaan kouluun kunnostettu hotelli. Hyvä sijainti, erinomainen aamiainen ja mukavat huoneet. 2 hh alkaen noin 100 e.

◀ Naava puissa kertoo Skuleskogenin kansallispuiston puhtaasta ilmasta.

◀◀ Ulvöhamnin satamassa on vanhoja kalastajamökkejä.

maineista silakkaa. Hän nostaa purkin jäistä ja avaa sen. Pelättyä hajua ei tulekaan, tuoksu on jopa miellyttävä. Andersson selittää, että silakka täytyy säilyttää kylmässä, muuten se pilaantuu ja alkaa haista.

”Surströmming ei ole ainoastaan ruokaa, se on kulttuuria. Se on ollut ulvölaisten keino selviytyä karuissa oloissa. Ihmiset kuvittelevat, että tätä pitäisi syödä paljon, mutta itse tykkään käyttää tätä mausteen lailla. Hapansilakassa on vahva ja rikas umaminen maku, kuin misotahnassa. Se on parhaimmillaan pieninä määrinä”, hän selittää.

Andersson asettelee pieniä silakkanokareita paikallisen Mjälloms tunnbröd -näkkileivän päälle. Lisukkeena tarjoilaan Västerbottenjuustoa ja pikkelöityä punasipulua.

Ennakkoluulomme olivat turhia, ja surströmming maistuu todella hyvältä. Sitä alkaa jopa kaivata isompina noka-reina, ja lopulta sitä haluaa syödä paljaaltaan. Tämähän on upea perinneherkku!

ULVÖN SAARI JAKAUTUU ETELÄ- JA POHJOISSAAREEN, JA LAIVAT saapuvat pohjoispuolella sijaitsevaan Ulvöhamniin. Satamaa reunustavat perinteiset punaiset puutalot, jotka sisemällä kylässä vaihtuvat eri pastellin sävyihin. Täällä voi tehdä pienen kävelyn ylös kallion päälle, josta avautuu näkymä talojen yli merelle.

Kylän vanhassa kappelissa kohtaamme **Sven Bodinin**. Hän asuu Tukholman saaristossa mutta palaa joka kesä töihin oppaaksi kesäkaudella auki olevaan Ulvön museoon. Siellä esitellään perinteistä kalastajien elämäntapaa.

Meitä ihastuttaa eniten saaren pieni, puusta rakennettu kappeli. Meinasimme kävellä sen ohi astumatta sisään, mutta onneksi muutimme mielemme.

Alttarilla on puisia kaiverruksia, ja katossa roikkuu purjelaivan pienoismalli. Seinät ja katto on maalattu täyteen merenkäyntiä ja pyhimyksiä kuvaavia, toinen toistaan upeampia maalauksia. Vanhat, röpelöistä lasia olevat ikkunat suodattavat valon pehmeäksi.

Kappelin ulkopuolella levittäytyvä kylä muistuttaa elokuvan lavastetta tai satukirjan kuvitusta punaisine vanhoine puutaloineen ja täydellisen idyllisine pihoineen. Ei ihme, että Sven Bodin palaa tänne aina uudestaan. Emmeköhän palaa mekin. 📍

Ulvön saarella pääsemme maistamaan perinneherkkua, jonka haju pelottaa monia: surströmmingiä eli hapansilakkaa.

Höga Kustenin alueella panostetaan hyvän ruuan lisäksi juomaan, ja täällä valmistetaan sekä giniä että viskiä. Paikallinen Hernö Gin on noussut maan suurimmaksi ginitislaamoksi. Juoman ystävän kannattaa käydä siellä maistiaisilla. Kiinnostava on esimerkiksi katajatynnyrissä kypsytetty Juniper Cask Gin, jossa on omaleimainen katajainen maku.

Myös läheinen viskitislaamo High Coast Distillery valmistaa laadukkaita tuotteita. Niistä kannattaa maistaa ainakin savuista ja vahvaa viskiä numero 63.

LOUHIKKOISET RANTAKALLIOT KOHOAVAT MERESTÄ, JA siellä täällä maisemaa halkovat pienet kalliosaaret. Alus m/f Ulvön matkaa kohti Ulvön saarta, ja ihailemme sen kannelta Höga Kustenin tyypillisiä maisemia.

Olemme tulleet Ulvölle syystä, joka voi herättää etukäteen hauskaa jännitystä. Saari on tunnettu pahamaineisen ruot-

salaisen perinneherkun *surströmmingin* eli hapatetun silakan kotipaikkana, ja aiomme maistaa sitä. Hapansilakalla on maine erityisen pahanhajuisena appeena. Internet on pullollaan videoita, joissa haiseva silakkaliemi suihkuua paineella purkista ulos järkyttyneen aterioijan päälle.

Surströmmingin hajuun liittyy historiallinen tarina, jota saarelaiset kertovat mielellään. 1500-luvulla Ulvön asukkailta vaadittiin veroa kuninkaalle, joka tulisi maksaa ruokatarvikkeina. He lähettivät Tukholmaan surströmmingiä, ja kuningas oli silakkatynnyrin avattuaan niin järkyttynyt, että vaati heitä tulemaan paikan päälle todistamaan, että sitä voi todella syödä.

”Jos ette syö tätä itse ja näytä tyytyväiseltä, leikkaan pääne irti”, hän tarinan mukaan uhkasi.

Ulvöhamnin kylässä sijaitsevan Ulvö-hotellin ravintolan keittiömestari **Tobias Andersson** maistattaa meillä paha-

